

Brocki, Zygmunt

"Istorija tiechniki. Bibliograficzeskij ukazatel. 1957-1959", pod red. S. W. Szuchardina, Moskwa 1964 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/3, 426-427

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3) Nie wydaje się celowe podawanie informacji o istnieniu wykazu literatury w tych publikacjach, które historii nauk nie są poświęcone całkowicie. Tak np. w poz. 1831: *Wysszaja matematika* (w jęz. estońskim) podano, że zamieszczona tam na s. 738 bibliografia zawiera 11 pozycji. Tymczasem w książce — historii poświęcony jest tylko fragment (ss. 5—11) i owych 11 pozycji wykazu literatury nie dotyczy zapewne historii matematyki.

4) Tytuły prac w językach niesłowiańskich podane są tylko w tłumaczeniu na język rosyjski, z zaznaczeniem jedynie, w jakim języku pracę wydrukowano. Wydaje się jednak, i to nie tylko ze względów formalnobilbiograficznych, iż należy podawać również, a nawet przede wszystkim, tytuły oryginalne. Że nie byłoby to odstępstwem od zasady używania jedynie *grażdanki*, świadczy fakt, że tytuły prac napisanych po łacinie (np. poz. 616) podane są alfabetem łacińskim.

5) Wyłącznie w transkrypcji na *grażdankę* podane są nazwiska autorów prac w językach niesłowiańskich. Powoduje to np., że oryginalne brzmienie nazwiska autora wymienionej wyżej *Wysszoi matematiki* (poz. 1831), podane jako А.Г. Пяго, pozostaje właściwie nieznane.

6) Pożądane byłoby, aby w nagłówkach *Personaliów* podawane były nazwiska i imiona uczonych obcych nie tylko w transkrypcji na *grażdankę*, ale i w postaci oryginalnej. To samo odnosi się do nazwisk obcych podawanych w indeksie autorów.

7) Prace zawarte w bibliografii dotyczą dziesiątków krajów: Chin, Danii, Grecji, Meksyku, Mongolii, Peru, Polski itd. Bardzo by się więc przydał indeks krajów (narodów). Rosji, a może też i innych krajów ZSRR, indeks taki nie musiałby wykazywać.

8) Tom pozbawiony jest wykazu wykorzystanych czasopism, potrzebnego w wydawnictwie bibliograficznym (wspomniana wyżej bibliografia historii techniki spis taki zawiera).

9) Bibliografia wykazuje — jak się zdaje — jedynie recenzje zamieszczone w wydawnictwach radzieckich. Tymczasem dla korzystającego z bibliografii, i to zarówno dla czytelnika spoza ZSRR, jak i dla czytelnika radzieckiego, interesujące byłoby także uwidocznienie recenzji, które ukazały się za granicą i wyszły niejednokrotnie spod pióra wybitnych uczonych. Tak np. trzy spośród zamieszczonych w tomie pozycji doczekały się recenzji jedynie w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”¹⁰. Zebranie wszystkich recenzji tego typu byłoby zapewne niemożliwe, ale wymienianie recenzji zamieszczanych w wydawnictwach poświęconych historii nauki nie przedstawiałoby trudności.

Zygmunt Brocki

Istorija tehniki. Bibliograficzeskij ukazatel. 1957—1959. Pod redakcją S. W. Szuchardina. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1964, ss. 383.

Jest to kolejny, już siódmy, tom adnotowanej bibliografii literatury historycznotechnicznej opublikowanej w ZSRR w języku rosyjskim, wspólnego dzieła Instytutu Historii Nauk Przyrodniczych i Techniki AN ZSRR oraz Centralnej Biblioteki Politechnicznej (niniejszy tom dedykowany jest tej bibliotece, z okazji jej stulecia).

¹⁰ Są to: B. A. Woroncowa-Wielikaminowa, *Oczerki istorii astronomii w Rossii* (poz. 851; recenzja E. Rybki w nrze 3/1957); B. D. Jarowoj, *Kratkij oczerk razwitija gieodieziczeskogo instrumentostrojenija w SSSR* (poz. 1423; recenzja Z. Kietlińskiej w nrze 3/1956); P. A. Baranow, *U istokow otieczestwiennoj botaniki* (poz. 5439a; recenzja B. Hryniewieckiego w nrze 2/1956).

Tom zawiera 5419 pozycji¹, z czego wynika, że średnio rocznie w okresie objętym tym tomem ukazywało się 1806 pozycji. W poprzednim tomie², obejmującym jeden rok, 1956, było 1470 pozycji.

Zasady i podstawowy układ bibliografii są takie same, jak w tomie poprzednim, pewne działy jednak rozszerzono i dodano cztery nowe działy, a jeden (*Rzemiosła artystyczne*) zlikwidowano. Jest więc obecnie 27 następujących działów (w nawiasach liczba pozycji w dziale):

Historia techniki jako dyscyplina naukowa (126); *Ogólna historia techniki* (264); *Dyscypliny ogólnotechniczne* (150); *Energetyka* (438); *Radiotechnika* (161); *Automatyka, telemekhanika* i (dodana obecnie *technika w zakresie maszyn cyfrowych*) (17); *Górnictwo* (527); *Metalurgia* (366); nowy dział *Technologia obróbki metali* (127); *Budowa maszyn* (235); *Technika wojskowa* (55); *Technologia chemiczna, wytwórczość produktów chemicznych* (309); *Wytwórczość produktów mineralnych* (163); *Budownictwo* (największa liczba pozycji: 825; w tym budownictwo wodne: 102); *Technika w rolnictwie* (127); *Wytwórczość produktów spożywczych* (302); *Technologia drewna, wytwórczość produktów z drewna* (53); *Papiernictwo* (34); *Poligrafia* (49); *Włókiennictwo* (120); nowy dział: *Krawiectwo* (4); nowy dział: *Obuwnictwo* (31); *Foto- i kinotechnika* i (dodana obecnie) *technika utrwalania dźwięków* (40); nowy dział: *Wytwórczość instrumentów muzycznych* (2); *Transport* (635; w tym wodny: 148, w tym budową okrętów: 64, w poprzednim tomie rozdziały dotyczące budowy środków transportu, a więc m.in. i okrętów, były w dziale *Budowa maszyn*); *Złączność* (48); *Kształcenie kadr technicznych* (211).

Trzydzieści pozycji dotyczy wyłącznie Polski: w dziale pierwszym dwa artykuły o organizacji badań nad historią nauki i techniki w Polskiej Akademii Nauk (poz. 68 i 69) i przegląd treści roczników: 1956—1958 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki“ (poz. 94), w dziale drugim — jedna pozycja (366), w dziale górnictwa — dwie (1253, 1392), w działach: energetyki, metalurgii, technologii obróbki metali, chemii, wytwórczości produktów mineralnych, budownictwa i kinotechniki — po jednej (674, 1949, 2067, 2611, 2932, 3374, 4512).

Główny zrab bibliografii mieści się na ss. 5—329. Resztę tomu wypełniają: skorowidz autorów, redaktorów, tłumaczy i recenzentów, skorowidz osób, którym poświęcone są prace (zawiera 1178 nazwisk) oraz skorowidz przedsiębiorstw, instytucji naukowych i szkół. Wykaz wykorzystanych czasopism obejmuje ponad 400 tytułów.

Na koniec mała uwaga: bardzo by się przydała żywa pagina.

Zygmunt Brocki

Étienne Taillemite, *Dictionnaire de la marine*. Éditions Seghers, Paris 1962, ss. 380, ilustr.

Wydawnictwo Seghers publikuje kilka przeznaczonych dla szerokich kręgów czytelników serii wydawniczych, poświęconych biografiami ludzi żyjących i postaci historycznych. Warto przede wszystkim wymienić tu serię *Savants du monde entier*, w której wydano już tomiki poświęcone Einsteinowi, Piccardowi, Freudowi, Arystotelesowi, Pawłowowi, Mendelejewowi, małżonkom Curie itp. Biografiom po-

¹ Numerów jest 5417, nadto jest kilka numerów dodatkowych, z drugiej zaś strony niektóre pozycje mają po dwa kolejne numery, tak więc rzeczywista liczba pozycji wynosi 5419.

² Por. recenzję w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki“, nr 2/1964, s. 302.